

Na koncu ostane le ljubezen

Raymond van de Klunder - Klunn

Avtor svetovnih uspešnic *Pride* ženska k zdravniku in *Vdovec*, Raymond van de Klunder - Klunn nas v svojem pisanju primerja z neposredno, nepatetično in z empatično resnico umiranja glavnega lika, Carmen, za rakom na dojki in hkrati z bolečim doživljanjem njenega moža Stijna.

V obeh romanah najdemo veliko avtobiografskih elementov iz Klunnovega doživljanja ženine smrti in obdobja samskega življenja s hčerjo, ki je temu sledilo. Ponuja nam premislek o begu pred vsakodnevnimi težavami in nakaže pot vzpostavitve ponovnega stik s seboj ter z izgubljeno ljubeznijo. Avtor izhaja iz oglaševalske stroke, boleča izkušnja pa v njem prebudi pisateljske talente, ki jih spodbujen od žene, po njeni smrti izrazi. Njegova romana močno pretreseta nizozemsko in svetovno javnost. Zelo natančno opisano prešuštvo in beg v kokain med ženino boleznijo naletita na velik odpor in zgražanje. Ob tem pa ne izpusti tudi natančnega opisa

doživljanja bolezni ter različnih telesnih, psihičnih in duhovnih sprememb, ki jih pusti rak na bolnici in v samem odnosu. »Romana sem spisal v čustvenem zanosu. Želel sem sporočiti, da je ljubezen močnejša od strasti ali smrti. Na moji knjigi gledam kot na pravljico o moči ljubezni,« pojasni namen pisanja Klunn.

V knjigi opisujete, kako je bilo življenje pred boleznijo pravljico. Ko se ozrete nazaj in pogledate zgodbo, je bilo res vse tako idealno?

»V smislu zabave, gmotnosti in lahkotnosti prebivanja je bilo najino življenje pred boleznijo dobro. Danes se v tej perspektivi ni zelo veliko

spremenilo. Z novo ženo imava tri otroke in še vedno poskušamo kar največ uživati v vsakem trenutku, le poti in kanale smo spremenili. Največjo razliko vidim v tem, da hedonizem ni več edini cilj v mojem življenju. V tem pogledu je moja realnost zdaj mirnejša. Mogoče gre za zorenje, a vsekakor ne za staranje (smeh). Ravno sem začel delati kot didžej na radiu, ker me to zabava in ker se v duši res ne počutim starega 44 let. Naslednji teden greva z ženo na koncert Brucea Springsteena, ker srčno uživava v njegovi glasbi. Prejšnji teden pa smo šli z otroki z barko po kanalih, se smejali in se imeli res lepo. Vse to je sicer zelo pozitivno, te pa ne osreči samo po sebi. Lahko naredi življenje prijetnejše, ga pa ne osmisli. Vsekakor nisem tak hedonist kot nekoč, ko sem bil v tem veliko bolj idealističen. Danes gre le za življenjski slog.«

Razmišljate kdaj o vzrokih ženine bolezni? Mogoče genetika ali napačni vedenjski vzorci, notranji konflikti ali neizražena čustva?

»Oblika raka, ki ga je imela, je redko deden. Menim, da v njenem primeru ni šlo za problematičen življenjski slog oz. vsaj ne v perspektivi, ki se je danes zavedam. Nisem zdravnik, vendar verjamem, da je za razvoj bolezni potrebnih več različnih dejavnikov in da jih je veliko povezanih z načinom življenja. Mislim, da sledenje srcu in temu, kar si, v življenju pomaga pri ohranjanju zdravja. Sočasno pa imam težave z modernim duhovnim pogledom na svet, češ, ko si bolan, je to le posledica tega, da ne slediš sebi ali pa da ne živiš primerno. Zdi se mi nekorektno do tistih, ki so tako nesrečni, da zbolijo. Verjamem pa, da imajo čustva velik vpliv na zdravje. A ne vedno.«

Kako gledate na belo laž, lažno upanje?

»Mislim, da je ob bolezni, kot je rak, odkritost potrebna. Prikrivanje resnice ni korektno. Sem za odkritost. Seveda sta potrebna taktčnost in empatija. Opazil sem, da nekateri zdravniki ne obvladajo komunikacije, in sicer predvsem zato, ker vidijo bolnike kot telesa, ki jih je treba pozdraviti. Empatije pa ne čutijo. Ne verjamem pa v to, da daješ upanje, ko ga ni več.«

Foto: Založba Mladinska knjiga

V Sloveniji je alternativna medicina posebej pri raku zelo priljubljena.

Kako gledate na to?

»Na Nizozemskem ravno poteka proces pri eni duhovni zdravilki, ki je po mnenju stroke zanikala, da ima neka oseba raka in da gre le za vnetje. Ta oseba je nato umrla in zdaj poteka pravda. Verjamem, da je sodobna medicina vedno manj učinkovita pri vseh novih boleznih, ki nas pestijo. Nisem pa za to, da bi se začeli slepo zatekati le v alternativno medicino. Prav je vedno nekje vmes. So določene stare tradicionalne oblike alternativne oblike zdravljenja, ki pogosto pomagajo, a pri raku je zadeva precej bolj zapletena kot npr. pri bolečini v zapestju.«

Imate kak poseben zdrav življenjski slog?

»Niti ne. Ukvarjam se s športom bolj iz zabave in želje po tem, da ostanem v dobri fizični kondiciji kot pa zaradi zavedanja o zdravju. Je pa res, da sam nima težav z zdravjem. Umsko zdaj živim bolj polno kot pred boleznijo, predvsem pa se znam ustaviti, ko gre za zabave. Zavedam se, da telo potrebuje počitek, zato mu prisluhnem. A včasih ga še vedno priganjam tudi čez mejo.«

Se počutite krivi, ker ste varali ženo med njeno boleznijo?

»Ne počutim se krivega; ugotovil sem, da je tudi to del moje osebnosti. Naučil sem se sprejeti sebe takšnega, kot

sem. In naučil sem se sprejeti tudi svoje negativne strani. Če se sprejmeš v celoti, si vsekakor bolj pomirjen s seboj in tako lažje sprejmeš tudi druge. To pa še vedno ne pomeni, da je to alibi, da lahko počneš vse, kar želiš. Je le dober začetek za pristen stik s seboj in odpravo tistih delov, ki ti onemogočajo tekoče odnose in življenje na splošno. Ko sem pisal knjigo, sem opazil, da ljudje hitro zbežimo v naše šibkosti, ko gre kaj narobe. Naj si bo to moj idealističen hedonizem ali alkohol, droge in osamitev. Že od 15. leta sem vedno užival v nočnem življenju, a za čas boleznih moje žene je postal že kar obsesija. Na to nisem ponosen, a je del mene.«

Kako gledate danes na monogamijo?

»Monogamija je konceptualen dvom. Ne verjamem v idejo hipijeveke ljubezni iz 70. let prejšnjega stoletja, ki se izkaže kot katastrofalno. Svobodna ljubezen po mojem mnenju ne obstaja. Čustveno nismo tako grajeni, da bi lahko sprejeli monogamijo. In to nima povezave z moralno ali življenjskim slogom, ampak s čustvi. Sočasno pa je res, da nisem pričakoval od žene, da bo z menoj za vse življenje. Lahko se zgodi, da ljubezen usahne. Varanja pa tudi ne bi sprejel. Bilo bi pretežko. Vsak mora iskati svojo rešitev in način, ki mu ustreza. Najti moraš način, ki ti je pisan na kožo.«

Kaj pa je za vas greh?

»Verjamem, da greh obstaja in da nosi vsak greh jasno sporočilo. V srcu vemo, da je greh negativen. V najbolj čisti obliki bi bilo prav, da bi bili vsi nekakšne matere Terezije, pa žal nimamo vsi značajskih predispozicij za kaj takšnega. Verjamem pa, da če grešiš, ni treba čakati na pekel, v katerega sicer ne verjamem. Mislim, da bolečina nastopi že v času našega početja. Vsak ima tudi svojo mejo in občutenje greha. Ko grešim, čutim, da delam nekaj narobe; tako z zavedanjem dobim priložnost, da se odločim ali nadaljujem v smeri nelagodja ali ne.«

»Resnica je precenjena«, zapišete v knjigi.

»Knjigi sami nista odkriti, ker značaj v njej nisem jaz. Gre za novelo in ne avtobiografijo. Opisana čustva pa so moja. Sicer verjamem v to,

da se dobremu pisatelju ne sme zaupati. V življenju na splošno pa verjamem v pravico po intimi. Naj si gre za misli ali čustva. Tudi ko gre za partnerstvo. Nekatere obstaja meja. Tudi v partnerstvu ali družini. Danes razumem kritiko tudi kot priložnost za rast. Ko ljudje zamenjujejo iskrenost za nesramnost, pa gre za pravzaprav njihov ego in negotovost.«

Kako so se na knjigi odzvali vaši domači in prijatelji, predvsem pa liki omenjeni v knjigi?

»So ju morali sprejeti. Sem pa dal vsem prej v roke rokopis prve knjige, da so lahko preverili, za kaj gre. Veliko smo se pogovarjali o tem, zakaj. A na koncu sem bil presenečen, da ni bilo tako težko. Vedeli so, da sem po smrti žene užival v novem življenju in veliko jih je razumelo, da je šlo za akt ljubezni.«

V nekaterih delih ste zelo grobi in ne izbirate olepševalnih besed. Gre za marketinški trik ali odraz realnega občutenja?

»Ne gre za marketinško manipulacijo, ampak za spontan opis doživljanja.« Opažam, da se Nizozemci pogosto poslužujejo humorja kot obrambnega mehanizma pred bolečino ...

»Pravzaprav tega nisem nikoli posebej opazil. Verjamem, da je humor odličen način sproščanja napetosti in pomaga, ko je najhuje. Je pa res, da ko postane beg, to vsekakor ni optimalno.«

Kako v vzgojo svojih otrok vpletate vrednoto hedonizma?

»Vzgoja otrok je vsekakor zelo zahtevna. Predvsem, ko gre za postavljanje meja in odločanje o tem, kaj je prav in kaj ne. Jim pa dovolim kar veliko svobode. Moja lekcija v življenju je ta, da uživaš, kolikor le mogoče, in se hkrati obdaš z ljubeznijo. To ni bistvo življenja, ki ga bodo raziskali sami; verjamem v to, da je dobro biti živ in užiti dan. Na Nizozemskem je veliko negativnih ljudi, ki še vedno obsojajo to, da pri svojih letih uživam. Češ da moraš pri mojih letih biti vedno resen in intelektualno aktiven. To že, a verjamem, da se imaš lahko tudi lepo in uživaš, kot le mogoče. In to jim dovolim. Da odkrivajo lepote prebivanja. Nisem za cinizem in to, da se delajo tako pametne. Škoda zanje,

da se zavzemajo le za resen položaj ega in da ne dajo prostora tudi svojim razigranim otrokom. Zadnjič sem videl majico z napisom Nikoli ni prepozno za izgubljeno otroštvo.«

Knjiga se konča s tem, da – reciva temu – uspešen delno »mačo« delno »pomehkužen« moški po smrti svoje žene najde novo pravo ljubezen in se jih preda. Mislim na hčer in novo sopotnico ...

»Konča se na način, da se ne ve, ali je konec srečen ali ne. Je pa res, da se zgodi, da res glavni moški lik najde ljubezen in se ustali. Tretje knjige ne bo, ker je bila zgodba povedana. Zame je konec tak, da sva danes s sopotnico poročena s tremi otroki. Nimava pa idealne zveze, ker vanje ne verjamem. Zame je ljubezen trdo delo. Včasih je težko, včasih lepo. A treba je delati in verjamem, da je vredno. A mogoče včasih ne bo. Ne vem, kdaj imaš dovolj. Mislim pa, da je v partnerstvu ključ uspeha sprejemanje sebe in iskrenost do sebe. Nato so tukaj kompromisi in meje. V trenutku, ko želiš spreminjati drugega, se začne borba za obstoj zveze. Seveda pa to ni dovolj. Je veliko bolj zapleteno.«

Ste za čas ženine boleznili doživeli notranjo preobrazbo, mogoče razsvetljenje?

»V knjigi malce pretiravam. Jasnovidko sem sicer nekajkrat obiskal, sicer sem pa kar ciničen duhovni privrženec. Verjamem v življenje po smrti, v to, da imajo nekateri ljudje dar medija in da vedo več o duhovni dimenziji od drugih. A pomembno je, kako to potem odražajo naprej. Tudi ta jasnovidka je zadela kar veliko stvari, a kdaj kaj tudi ni bilo res. Nikoli pa nisem »videl luči«, kot temu radi rečemo. Najtesnejšo duhovno izkušnjo sem doživel, ko sem tik pred smrtjo opazoval svojo ženo in njeno avro. Bila je povsem umirjena. Budisti pravijo, da je najhitrejši način osebne rasti ta, da smo blizu nekoga, ki umira. Verjamem v to in doživel sem podobno. Na koncu ostane le ljubezen. Telo se počasi umika in duh pride v vsej svoji čisti obliki do izraza. Tako sem doživljal svojo ženo. In ravno to je sporočilo knjige.«

Tjaši Artnik Knibbe